

Språkutmaningarna är inte de du tror

Det är ett stort och svårt projekt att lära sig svenska som vuxen. Många tror att yrkesspråket är det svåraste, med tanke på alla långa konstiga ord, all terminologi och särskilda begrepp som kräver yrkeskunskaper.

Ibland kan man höra i samhällsdebatten att det behövs satsningar på "yrkessvenska" eller "yrkesterminologi". Då tänker du kanske på vilka ord som du själv lärde dig i ditt yrkesspråk, parallellt med att du lärde dig yrket.

För den som är lärare i svenska för vuxna är dock bilden en annan. Visst krävs mycket studier för att bli bra på svenska, men det är inte den smala yrkesterminologin som är den största utmaningen.

När en individ redan har kunskaper om ett yrke, omvärlden, olika tekniska lösningar och hur det fungerar i arbetslivet kan hen utgå från detta samtidigt som hen lär sig det nya språket.

Ibland har individer mentala bilder av vad föremål är och vad olika företeelser går ut på, men de saknar svenska ord för dem. Andra gånger vet de vilket det svenska ordet är och hur det stavas, men de kan inte uttala det.

Samtidigt kan de sakna vissa språkliga färdigheter som en modersmålstalare tar för givet.

Substantiv som "rullator", "sopkärl" eller "panna" är ofta ganska lätta att lära sig för den som är ny i språket. Du kan peka på saken och berätta vad den heter och de här sakerna är ofta ganska lätta att slå upp i en ordbok.

Det räcker inte att kunna substantiv

Svenska kollegor har ofta inte några problem att förklara vad orden betyder. Men det kan vara svårt för en individ att använda orden så andra förstår. Det räcker inte att kunna substantiv för att tala ett språk.

En del ord, uttryck och termer som du som modersmåls- talare lärde dig sent i livet tror du kanske är avancerade eller svåra och utgår från att de är mycket komplicerade för andraspråktalare.

Men just de här orden kan vara närbesläktade med mot

motsvarande ord på andra språk. Därför kan dessa ord vara de lättast orden att lära sig för någon som är ny i svenska.

Ord och uttryck som ofta är svåra för andraspråkstalare

- Förkortningar (lätta att förstå i skrift men svåra att känna igen i tal)

- o EU
- o WHO
- o AI

- Verb med ny betydelse i nya sammanhang

- o Motorn går.
- o Det går inte att öppna dörren.
- o En säkring har gått.

- Partikelverb

- o Se till
- o Ge sig av
- o Ta ut sig

- Idiomatiska uttryck

- o Nu kör vi!
- o Vart tog du vägen?
- o Det gick åt skogen

- Vardagliga varianter av facktermer

- o Propp (säkring)
- o Sladd (kabel)
- o Löständer (tandprotes)

Att lära sig ett nytt språk handlar inte bara om att förstå vad ett ord betyder. Det är viktigt att veta hur ordet låter och kunna uttala det så någon annan förstår.

Det är också viktigt att veta hur ett ord böjs, hur det samverkar med andra ord i en mening och var det placeras i olika typer av meningar.

Kulturella faktorer spelar också en betydande roll: i vissa situationer uttrycker man sig mer eller mindre direkt än vad man gör i sitt andra språk.

Det är inte begreppen i sig som är svåra, utan hur de ska användas. Det är skillnad på att uttrycka sig kort och koncist, vagt och försiktigt eller kraftfullt och bestämt.

Vilka språkliga medel används?

Hur använder vi svenskans tempusformer på ett effektivt sätt för att förklara ett händelseförlopp, utan att vara otydlig?

Det här är språkliga svårigheter på hög nivå som vi behöver använda varje dag på många arbetsplatser. Men de har inte mycket med yrkesterminologi att göra.

Är det verkligen svårt med yrkesterminologi och långa "svåra" ord?

För vuxna andraspråksinläraren är det inte terminologin som är svårast.

Det är oftast svårare med ord som du upplever som enkla, som "dra åt" en skruv, "ta till sig" information eller "äsch", "OS" och "FN".

Det är svårt att höra små skillnader i uttal på sitt andra språk. Jämför till exempel ord som "sluttar" och "slutar".